

Μετα-Ψυχολογία
173η Συνάντηση
Βασίλειος Μαούτσος

02/10/12

Μεταψυχολογικό Σεμινάριο

‘Ινστιτούτο Κλασικής Ψυχανάλυσης’

‘Introductory Lectures on Psycho-Analysis’, 1916, Τόμος XV

“Διάλεξη V”

Μετά από τα απλά λάθη των ποικίλων ανθρωπίνων ‘*παραπράξεων*’ ο Freud συνεχίζει να ασχολείται σ’ αυτές τις ‘*εισαγωγικές*’ του διαλέξεις στη Ψυχανάλυση με τα επόμενα μικρά ανθρώπινα λαθάκια, όπως θα λέγαμε, δηλαδή, με τα ‘*όνειρα*’. Ο μόνος λόγος για τον οποίον συνιστούν ψυχαναλυτικό αντικείμενο μελέτης είναι επειδή τα ‘*όνειρα*’ είναι κατά κοινή ομολογία του ενήλικα ακατανόητα πράγματα που του συμβαίνουν ενόσω πάει να ξεκουραστεί και συγκεκριμένα να κοιμηθεί. Φυσικά, μετά από 16 ολόκληρα χρόνια το γεγονός ότι ο Freud θέλει να αρχίσει και πάλι να περιγράφει χιλιοειπωμένα πράγματα περί της ‘*δουλειάς του ονείρου*’ κ.τ.λ., ίσως να θεωρείται κάπως περίεργο και βαρετό. Όμως, σκοπός του δεν είναι να μιλήσει για τα όνειρα όπως το 1900. Έχει ήδη εισάγει τα βασικά σημεία της ‘*μεταψυχολογίας*’, νιώθει εξαιρετικά σίγουρος γι’ αυτό το οποίον αποσκοπεί και γνωρίζει ότι κάθε ακροατήριο είναι πάντα έτοιμο να απορρίψει τη σύγκρουσή του με τον εαυτό του. Συνεπώς, ότι λέει οφείλει πάντοτε να συμβαδίζει με τον ελάχιστο κοινό παρανομαστή του συνειδητού του ακροατηρίου του, ώστε να ελαχιστοποιούνται οι παραδοκώδεις άμυνες. Εξ’ αυτού του λόγου δε παρατηρούμε τον Freud να ακολουθεί την πάγια τακτική του: ερωταπαντήσεις από τον ίδιο προς τον ίδιο, απλή παράθεση φαινομενολογίας του ‘*ονείρου*’ και επίκληση της κοινής λογικής του ακροατηρίου του σχετικά με την παρουσία των ‘*εσωτερικών*’ και των ‘*εξωτερικών*’ ‘*διεγέρσεων*’ που επηρεάζουν το ‘*όνειρο*’. Πραγματικά, τίποτα αμφισβητήσιμο ως εδώ. Και τότε στην προτελευταία σελίδα της διάλεξης αναφέρεται στην ‘*χρήση του λόγου*’, στη ‘*γλώσσα*’, στα ‘*όνειρα της ημέρας*’ που μόνον η ‘*χρήση της γλώσσας*’ μπορεί να μεταφέρει μέσα σε ένα λογικό πλαίσιο, αποδεκτό από τον άλλον.

Εδώ ο Freud ασχολείται και πάλι με τη ‘*γλώσσα*’, το πλέον δύσκολο κομμάτι του σκεπτικού του που, όπως έχουμε πει επανειλημμένως, τον απασχολεί ποικιλοτρόπως από την εποχή του «*Σχεδίου*» και ήταν η κύρια αιτία της αποτυχίας του. Είναι σαν να ρωτάει τον εαυτό του στο παρόν κείμενο: *τι δουλειά μπορεί να έχει ένας ψυχαναλυτής ασχολούμενος με ψυχικές παθήσεις με τα ‘όνειρα’ του καθενός? Και συγχρόνως να απαντάει με απόλυτη αυτοπεποίθηση: αυτή ακριβώς είναι η δουλειά του! Διότι το ‘όνειρο’ - όπως κατά κάποιο τρόπο και οι ‘παραπράξεις’ - δεν είναι σαν τον χτύπο της καρδιάς ή την έκκριση της αυξητικής ορμόνης κατά την διάρκεια της νυκτός που ουδόλως απασχολούν τον άνθρωπο/ασθενή όταν ξυπνήσει. Το περίεργο αυτό φαινόμενο αποκαλούμενο ‘όνειρο’ είναι κάτι εντελώς διαφορετικό αφού ούτε εξηγείται επαρκώς από ‘εσωτερικά’ και ‘εξωτερικά’ ‘ερεθίσματα’, ούτε διαφέρει ριζικά από το πλήρως συνειδητό εξίσου περίεργο φαινόμενο αποκαλούμενο ‘όνειρα της ημέρας’ και επιπλέον με τον παραλογισμό του εντυπωσιάζει και ταραίζει τον άνθρωπο/ασθενή τόσο πολύ που αυτός απεγνωσμένα προσπαθεί να βάλει σε ‘*λόγια*’ αυτό που του συνέβη κατά τη διάρκεια της νύχτας αν και άνευ ουδεμιάς επιτυχίας σε υποκειμενικό, αλλά και σε διαχρονικό επίπεδο, στην μακραινών ιστορία. Συνεπώς, καταλήγει ο Freud, το ‘όνειρο’ είναι η πλέον ακραία μορφή παραλογισμού, ουχί επειδή έτσι το θέλει ο ψυχαναλυτής, αλλά επειδή ουδέποτε η ‘*χρήση της γλώσσας*’ είπε πράγματα τόσο περίεργα όσο το ‘όνειρο’, με εξαίρεση τις πλέον ακραίες ψυχικές παθήσεις, που μόνον αυτές μπορούν να το αναπαράγουν, ενώ στις μέτριες εκφάνσεις του μοιάζει με τα λάθη των ‘*ονείρων της ημέρας*’ που διηγούμαστε όλη την ώρα.*